

Obchodní právo

Akciová společnost

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

doc. Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.

Mgr. Michael Münster

přednáška

Základní znaky akciové společnosti (a.s.)

- Právní úprava silně ovlivněna právem ES
- **Definice (§ 243 ZOK):**
Společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií
- **Definiční znaky**
 - jde o PO, kterou lze založit i za jiným účelem než podnikání
 - Může ji tvořit jeden nebo více akcionářů
 - **Obchodní firma** společnosti musí obsahovat
 - označení "akciová společnost" nebo
 - zkratku "akc. spol." nebo zkratku "a. s."
 - povinnost vytvářet **základní kapitál**
 - minimální výše 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR
 - základní kapitál je rozložen na **určitý počet akcií**
 - akciová společnost **odpovídá** za své závazky celým svým majetkem
 - společníci (akcionáři) za závazky a.s. **neručí**

Význam

- Správa a provoz velkých obchodních závodů
 - Vyžadovány **velké investice**, které jednotlivec není schopen opatřit
 - Nutnost **profesionálního řízení**
- Výhody:
 - **Volná vazba společníků a společnosti**
 - Možnost **expanze** – zvyšovat ZK dalším upisováním

Založení

- Lze založit jediným zakladatelem
 - pokud jediný akcionář – zvláštní podmínky, např.
 - nekonání valné hromady
- Založení
 1. zakladatelským dokumentem
 - Stačí přijetí stanov (v ZOK kryto společenskou smlouvou nebo zakladatelskou listinou)
 - Forma: notářský zápis
 2. každý zakladatel musí splatit případné emisní ážio a v souhrnu alespoň 30 % jmenovité nebo účetní hodnoty upsaných akcií
- Vznik zápisem do OR
 - Návrh podávají všichni členové představenstva nebo statutární ředitel

Zakladatelský dokument

- Stanovy

- jsou hlavním dokumentem a.s. (zakladatelská smlouva ztrácí význam)

- Obsah:

- **firmu a předmět** podnikání nebo činnosti,
 - výši **základního kapitálu**,
 - počet **akcií**, jejich **jmenovitou hodnotu**, určení, zda a kolik akcií bude znít **na jméno** nebo **na majitele**, anebo zda budou vydány jako **zaknihované** cenné papíry atd.,
 - mají-li být vydány **akcie různých druhů**, jejich název a **popis práv** s nimi spojených,
 - **počet hlasů** spojených s jednou akcií a **způsob hlasování** na valné hromadě,
 - údaj o tom, který ze systémů vnitřní struktury společnosti byl zvolen (**monistický, dualistický**) a pravidla určení počtu členů představenstva nebo dozorčí rady,
 - **jiné** údaje, stanoví-li tak ZOK.

Akcie

- Akcie = cenný papír (nebo zasknihovaný cenný papír) s nímž spojena práva akcionáře podílet se na řízení společnosti, na zisku, na likvidačním zůstatku
 - **podílnický (korporační) cenný papír** – ztělesnění práv podílet se na podnikání nebo na majetku

Cenný papír = listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést

- Výjimka: akcie na jméno – právo uplatňuje osoba zapsaná v seznamu akcionářů
- Aby došlo ke spojení práv s listinou (inkorporace), musí být CP **vydán**
- Akcie může společnost vydat pouze
 - Pokud byly **upsány**
 - Zcela splněna **vkladová povinnost**
 - Emisní kurz = nejméně jmenovitá hodnota
 - Emisní kurz > jmenovitá hodnota
 - Emisní ážio = rozdíl mezi emisní a jmenovitou hodnotou
 - Např. Akcie o jmenovité hodnotě 100 se budou upisovat za 110. Částka 110 je emisní kurz, 10 Kč je emisní ážio

Náležitosti akcie

ZOK stanoví povinné údaje, které musí každá akcie obsahovat. Jedná se o:

- **označení**, že jde o akcii,
 - jednoznačnou **identifikaci společnosti**,
 - **jmenovitou hodnotu** (Akcie též společnosti mohou mít **různou jmenovitou hodnotu**. Součet jmenovitých hodnot těchto akcií musí odpovídat výši základního kapitálu)
 - označení **formy akcie**, ledaže akcie byla vydána jako **zaknihovaný cenný papír**,
 - u akcie **na jméno** jednoznačnou **identifikaci akcionáře**,
 - údaje o **druhu** akcie, popřípadě i s odkazem na stanovy.
- Akcie obsahuje i **číselné označení a podpis člena** nebo členů **představenstva**.
 - Podpis může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.
 - Je-li akcie vydána jako zaknihovaný cenný papír, postačí, že výše uvedené údaje jsou **zjistitelné z evidence zaknihovaných cenných papírů**.

Druh akcie

- Druh akcie – určuje rozsah práv (určují stanovy)
 - **kmenové** – standardní, obecná práva
 - **prioritní** – privilegované
 - přednostní práva (např. vyšší podíl na zisku - dividendy, likvidační zůstatek)
 - Vyváženo - znevýhodněním při hlasování (ze zákona bez hlasovacího práva, stanovy mohou stanovit jinak)
 - **akcie se zvláštními právy**
 - zejména rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo rozdílná váha hlasů
 - Rozdílný podíl na zisku (tracking shares) – podíl jen z některých činností a.s. (nikoliv na celkovém hospodářském výsledku)
 - Pevný podíl na zisku – zajišťují předem stanový podíl nezávisle na rozhodnutí VH o rozdělení zisku
 - Podřízený podíl na zisku – majitelé akcií obdrží podíl na zisku až zanikne dluh, jemuž je právo na dividendu podřízeno
 - Rozdílná váha hlasů – na akcie se stejnou jmenovitou hodnotou nepřipadá stejný počet hlasů

Forma akcie

- **akcie na majitele**
 - **CP na doručitele**
 - Vlastníkem je ten, kdo předloží akcii
 - **neomezitelně převoditelné**
 - Převádí se smlouvou k okamžiku jeho předání
 - Mohou být vydány pouze jako **zaknihovaný cenný papír** nebo jako **imobilizovaný cenný papír**
- **akcie na jméno**
 - **CP na řad**
 - Vlastníkem je ten, na jehož řad byl CP vydán
 - **Lze omezit převoditelnost (ve stanovách)**
 - Např. potřeba souhlasu představenstva
 - a.s. vede **seznam akcionářů**
 - práva akcionáře svědčí tomu, kdo je zapsán v evidenci
 - fikce souhlasu, pokud se společnost do 2 měsíců nevyjádří
 - převod **rubopisem** a smlouvou
 - účinnost vůči a.s. až **oznámením** změny osoby akcionáře společnosti a **předložení** akcie

Akcie jako cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír

- Akcie jako cenný papír je **listinou**
- Cenný papír však lze nahradit zápisem do evidence, tzv. **zaknihovaným cenným papírem**
 - Zaknihované akcie jsou vedeny v elektronické podobě v zákonem stanovené evidenci pod správou **Centrálního depozitáře cenných papírů**
 - **Převod** = změna v evidenci
 - Převod zaknihovaných CP je účinný vůči společnosti výpisem z účtu vlastníka
 - Zaknihované akcie jsou neomezeně převoditelné (ledaže stanoví omezení)

Zatímní list

- Dočasně nahrazuje akcie
 - u nichž nebyl emisní kurz dosud plně splacen
 - po zaplacení emisního kurzu výměna z akcie
- Převod rubopisem a předáním
- Práva stejná jako z akcií, které nahrazuje
- Zůstává povinnost splatit emisní kurz akcií

Práva akcionářů

- právo podílet se na řízení společnosti
 - Právo **účastnit se** VH a **hlasovat** na ní
 - Právo **uplatňovat návrhy a protináměry** k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady
- právo **požadovat vysvětlení**
- právo na vydání akcie při splacení emisního kurzu
- právo podílet se na zisku společnosti
 - Pokud VH nestanoví, že bude investován do společnosti
- právo na podíl na likvidačním zůstatku
- přednostní právo na úpis nových akcií
- **žádat opis seznamu všech akcionářů**

Zvláštní práva tzv. kvalifikovaného akcionáře

- akcionáři, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosáhne určitého procenta základního kapitálu
 - alespoň 5% ZK pokud je ZK roven či nižší 100 mil. Kč
 - alespoň 3 % ZK, pokud ZK je vyšší než 100 mil. Kč,
 - 1 % ve společnosti, kde základní kapitál 500 mil. Kč a vyšší

Práva

- požádat představenstvo, aby **svolalo** k projednání jimi navržených záležitostí valnou hromadu,
- požádat představenstvo, aby na pořad valné hromady **zařadilo** jím určenou záležitost
- požádat dozorčí radu, aby v záležitostech uvedených v žádosti **přezkoumala** výkon působnosti představenstva
- právo domáhat se **u soudu** za společnost náhrady újmy proti členu představenstva nebo dozorčí rady, splacení emisního kursu proti akcionáři

Zvláštní práva tzv. hlavního akcionáře

- Hlavním akcionářem, je akcionář, který vlastní ve společnosti akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % základního kapitálu (90 % hlasovacích práv)
- Zvláštní právo (tzv. **vytěsnění**, squeeze out)
 - požadovat, aby představenstvo svolalo valnou hromadu a předložilo jí k rozhodnutí návrh na **přechod všech ostatních účastnických cenných papírů** na hlavního akcionáře.

Povinnosti akcionářů

- Povinnost řádně a včas **splatit emisní kurz**
 - Dle stanov, nejpozději do 1 roku
 - Emisní kurz - jmenovitá hodnota = emisní ážio
- povinnost předložit zatímní list k výměně
- povinnosti při snižování základního kapitálu

V případě a.s., jejíž akcie byly přijaty na regulovaném trhu

- **oznamovací povinnost** o překročení podílu na hlasovacích právech emitenta (§122 PKT)
 - Při 5, 10, 15, 20, 25, 30, 40, 50, 75 % (transparentnost majetkových pohybů)
- povinnost učinit **nabídku převzetí**
 - V případě, kdy získá podíl na hlasovacích právech cílové společnosti představující alespoň 30 % všech hlasů

Vnitřní struktura a.s.

- Nejvyšším orgánem akciové společnosti je **valná hromada**.
- Další orgány jsou závislé na zvoleném systému řízení.
 - **system dualistický** – systém, kde se zřizuje **představenstvo** a **dozorčí rada**, nebo
 - **system monistický** – systém, kde je zřízena **správní rada** a **statutární ředitel**.

Valná hromada

- **kolektivní orgán** – tvořen všemi akcionáři
- **nejvyšší orgán a.s.**
 - rozhoduje dle zákona a stanov
- **účast osobní nebo v zastoupení** na základně plné moci
- Organizace: Předseda VH, zapisovatel, ověřovatelé zápisu, osoby pověřené sčítáním hlasů
 - o jednání se vyhotovuje zápis
- **hlasování**
 - na valné hromadě probíhá
 - hlasováním přímo na jednání, nebo písemně před konáním valné hromady, tzv. korespondenční hlasování
 - mimo valnou hromadu (per rollam)
 - je možné, pokud to umožňují stanovy (akcionářům je zaslán návrh rozhodnutí, lhůtu pro vyjádření a potřebné podklady)
 - pokud se nevyjádří = nesouhlasí
 - Potřebná většina se počítá z hlasů všech

Svolání VH

- **konání VH**

- **Řádná** VH nejméně 1x za účetní období (rozhoduje o zisku, schvaluje účetní závěrku)
 - Svolání představenstvem nejméně 30 dnů před konáním (podrobná úprava)
- **Mimořádná**: může svolat dozorčí rada (vyžadují-li to zájmy společnosti)

- **Oznámení - nejméně 30 dnů přede dnem konání valné hromady:**

- uveřejní pozvánku na valnou hromadu **na internetových stránkách společnosti**; Uveřejněním pozvánky se považuje pozvánka za doručenou akcionářům vlastnícím akcie **na majitele**.
- **zašle pozvánku** akcionářům vlastnícím akcie **na jméno** nebo **zaknihované akcie** na adresu uvedenou v seznamu akcionářů nebo v evidenci zaknihovaných cenných papírů

- **Obsah oznámení:**

- Jaké společnosti se týká
- Kdo VH svolává
- Zda jde o řádnou nebo mimořádnou VH
- Kdy, kam se svolává
- Co se bude projednávat – konkretizace bodů
 - Vznesení protinávrhů k bodům oznámit představenstvu min. 5 dnů před konáním VH
 - Princip: lze rozhodovat jen o věcech které byly oznámeny

Rozhodování

- **usnášeníschopnost**
 - min 30% ZK
 - jinak náhradní VH – schopná usnášet se vždy
- **rozhodování většinou hlasů přítomných**
 - někdy vyšší požadavky:
 - **2/3 většina hlasů přítomných akcionářů** k rozhodnutí o změně stanov, atd.
 - **2/3 většina hlasů přítomných akcionářů každého druhu akcií**, jejichž práva jsou rozhodnutím dotčena v případě rozhodnutí o změně výše základního kapitálu. atd
 - **3/4 většina hlasů přítomných akcionářů, kteří jsou dotčeni rozhodnutím** o změně druhu nebo formy, o změně práv spojených s určitým druhem akcií, atd.
 - **3/4 většina hlasů přítomných akcionářů** k rozhodnutí o vyloučení nebo o omezení přednostního práva na získání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů, atd.

Valná hromada

- rozhodování o změně stanov,
- rozhodování o změně výše základního kapitálu a o pověření představenstva ke zvýšení základního kapitálu,
- rozhodování o možnosti započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splacení emisního kursu,
- rozhodování o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů,
- volba a odvolání členů představenstva nebo statutárního ředitele, pokud stanovy neurčují, že tato působnost náleží dozorčí radě,
- volba a odvolání členů dozorčí nebo správní rady a jiných orgánů určených stanovami,
- schválení řádné, mimořádné nebo konsolidované účetní závěrky a v případech, kdy její vyhotovení stanoví jiný právní předpis, i mezitímní účetní závěrky,
- rozhodnutí o rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů, nebo o úhradě ztráty,
- rozhodování o podání žádosti k přijetí účastnických cenných papírů společnosti k obchodování na evropském regulovaném trhu,
- rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací,
- jmenování a odvolání likvidátora (určí-li tak stanovy),
- schválení návrhu rozdělení likvidačního zůstatku,
- schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti,
- rozhodnutí o převzetí účinků jednání učiněných za společnost před jejím vznikem,
- schválení smlouvy o tichém společenství, včetně schválení jejích změn a jejího zrušení,
- další rozhodnutí, která ZOK nebo stanovy svěřují do působnosti valné hromady.

Valná hromada si **nemůže vyhradit rozhodování případů, které do její působnosti nesvěřuje ZOK nebo stanovy.**

Představenstvo

- V případě dualistického modelu řízení je **představenstvo statutární orgán**
- **Kolektivní orgán** - min. 3 členové voleni na 1 rok (stanovy mohou určit jinak)
 - rozhoduje **většinou hlasů přítomných členů**, přičemž každý člen má 1 hlas
- Členem **kdokoliv** (neslučitelnost s členstvím v dozorčí radě)
 - svéprávnost, bezúhonnost dle ŽZ
 - **VZNIK členství**: voleni a odvolávání VH
 - Stanovy mohou upravit, že dozorčí rada
 - **ZÁNİK členství**:
 - uplynutí doby
 - vzdáním se
 - odvoláním
- **Smlouva o výkonu funkce**
- **Péče řádného hospodáře**
 - Profesionalita, pečlivost, loajalita

Práva a povinnosti člena představenstva

- **Pravomoci:**
 - Vně: **statutární orgán** a.s.
 - v OR určit kteří členové jednají navenek (jinak každý člen)
 - Dvnitř: **obchodní vedení**
 - rozhoduje o všech záležitostech pokud nejsou vyhrazeny VH nebo dozorčí radě
- **Zákaz konkurence**
 - Viz stejně jako jednatel u s.r.o.
- **Odpovědnost za škodu**
 - Solidární odpovědnost těch, kteří ji způsobili
 - Člen představenstva musí dokázat že péči řádného hospodáře neporušil

Dozorčí rada

- Dozorčí rada má v dualistickém systému **kontrolní funkci**, dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti.
- **Kolektivní orgán** - pokud stanovy neurčí jinak, má 3 členy, které volí a odvolává valná hromada na období 3 let
 - rozhoduje většinou přítomných členů, ledaže stanovy určí vyšší počet. Každý člen dozorčí rady má 1 hlas.
- **volení a odvolávání VH**
 - pokud má společnost více než 50 zaměstnanců, volí 1/3 členů zaměstnanci
- **neslučitelnost** funkcí s členem představenstva, prokuristou
- **Práva:**
 - nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti,
 - kontrolovat, zda jsou účetní zápisy vedeny řádně a v souladu se skutečností,
 - kontrolovat, zda se podnikatelská či jiná činnost společnosti děje v souladu s jinými právními předpisy a stanovami.
 - svolat VH v případě zájmu společnosti
- **Povinnosti**
 - Účastnit se VH a poskytovat tam vyjádření, dodržovat zákaz konkurence, mlčenlivost, jednat s náležitou péčí

Monistický systém

- **Statutární ředitel** – statutárním orgánem a.s.
 - Vykonává působnost představenstva
 - Obchodní vedení
 - Je jmenován správní radou, může být zároveň předsedou správní rady
- **Správní rada**
 - určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží na jeho řádný výkon
 - Do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti, ledaže ji tento zákon svěřuje do působnosti valné hromady.
 - Kontrolní funkce
 - 3 členy, pokud není ve stanovách určen jiný počet
 - Jednání správní rady svolává její předseda a k účasti na jednání správní rady se vždy přizve statutární ředitel.

Evropská (akciová) společnost

- *Societas Europea (SE)*
- Právní úprava
 - *nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti (dále jen „nařízení o SE“)*
 - zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti
- **Nelze založit na „zelené louce“**
 - Předpokladem založení evropské společnosti je již vždy stávající podnikatelská struktura přesahující hranice jednoho členského státu.
 - Založení SE fúzí
 - Založení holdingové společnosti SE
 - Založení přeměnou stávající a.s.
 - Vytvoření dceřiné společnosti
- Registruje se ve státě sídla
- **SE může přemístit své sídlo do jiného členského státu, aniž by tím došlo k jejímu zániku a vytvoření nové právnické osoby**

Podmínky založení SE

- Základní kapitál 120 000 EUR
- Možnost výběru vnitřních orgánů SE
 - Monistický model
 - Dualistický model